

Publieke omroep moet diverser

Opinie

Het is onbegrijpelijk dat de NPO wil bezuinigen juist op journalistiek (Brandpunt+, Tegenlicht, Zembla), geschiedenis (Andere tijden) of levensbeschouwing (Adieu God?, De kist). Tijs van den Brink is de interviewer in Adieu God?. | beeld eo

Het debat over de publieke omroep zal de komende weken weer oplaaien. Dat is niet omdat er een nieuw televisieseizoen voor de deur staat en nieuwe programma's worden gepresenteerd. De oorzaak is dat er knopen moeten worden doorgehakt.

Inkomsten uit STER-reclames lopen terug en de overheid is vooralsnog niet van plan extra geld te investeren. Voor de vakantie werd al bekend dat de NPO op een aantal cruciale programma's wil bezuinigen. De komende weken zullen ook kabinet en Tweede Kamer een positie innemen.

Er zijn goede redenen om zuinig te zijn op het huidige bestel. De belangrijkste reden is misschien wel dat een gezonde democratie een publieke ruimte nodig heeft, waarin politici en burgers onderling met elkaar in gesprek kunnen gaan over wat goed is voor ons land. Een ruimte die open en vrij is, die niet door de overheid wordt gecontroleerd of uitsluitend door commerciële belangen wordt gestuurd.

Willen we samen een land vormen, dan zullen we elkaar ook moeten

ontmoeten rondom gemeenschappelijke thema's. Er moet een plek zijn waar we bouwen aan een gemeenschappelijke cultuur, waar we samen gedenken, belangrijke gebeurtenissen vieren, ontdekken hoe ons land eruit zou moeten zien.

Er is nog een tweede reden om zuinig te zijn op de publieke omroep zoals we die nu kennen. Het is een stelsel waarin omroepverenigingen een belangrijke functie vervullen, ook al staat deze onder druk.

Nederland kent een democratie met veel partijen. Daarbij past dat groepen in onze samenleving ook in staat worden gesteld omroeporganisaties op te richten. Bij een pluriforme democratie hoort een pluriforme omroep. Die pluriformiteit wordt niet louter volgens traditionele zuilen vormgegeven, zoals soms wordt gesuggereerd. Net zoals in de politiek 50Plus, Partij voor de Dieren of Forum voor Democratie zijn opgekomen, zijn in het publieke bestel omroepen ontstaan als Omroep MAX, PowNed en WNL.

wie willen we zijn

In het debat over de publieke omroep gaat het om meer dan een paar programma's meer of minder, of om de vraag of we twee of drie tv-zenders moeten hebben. Hoe we het stelsel inrichten, bepaalt in belangrijke mate wie we als Nederland willen zijn. De publieke omroep is niet zomaar een extraatje, iets waar je in kunt investeren als er voldoende geld is. Het is een noodzakelijke voorwaarde voor onze democratie.

Dat betekent echter niet dat er niets zou moeten veranderen in het omroepbeleid. Het huidige stelsel staat onder druk. Dat vraagt om een structurele bezinning zowel binnen de politiek als binnen de omroepwereld zelf.

Ten eerste zal voluit gekozen moeten worden voor het publieke belang. Nu staan commerciële belangen te veel voorop en wordt te veel op kijkcijfers gestuurd. Bereik en impact zijn belangrijk. Maar dit zijn afgeleide doelen. Het gaat in de eerste plaats om het soort programma's

dat je wilt maken.

bestaansrecht ondergraven

Het is onbegrijpelijk dat de NPO wil bezuinigen juist op journalistiek (Brandpunt+, Tegenlicht, Zembla), geschiedenis (Andere tijden) of levensbeschouwing (Adieu God?, De kist). Op deze manier ondergraaft de NPO zijn bestaansrecht. Een publieke omroep waarin dit soort programma's niet of nauwelijks meer worden gemaakt, kunnen we prima missen. Daar hebben we de commerciële zenders al voor.

Voetbal daarentegen, waar een groot commercieel belang mee gediend is, kan net zo goed door andere partijen worden uitgezonden.

Ten tweede is belangrijk dat we ons goed realiseren in welke risicovolle situatie het publieke bestel zich bevindt. Netflix, Ziggo, Google en Apple bepalen in belangrijke mate het speelveld, ook in ons eigen land. Deze partijen vormen een serieuze bedreiging voor het voortbestaan van een eigen nationale ruimte. Mondiale spelers nemen de markt over.

nieuwe mediawerkelijkheid

Bovendien moet we ons niet blindstaren op televisie en radio, hoe belangrijk die nog steeds zijn. Deze tijd vraagt om een beleid waarin het onderscheid tussen pers, softwarebedrijven, omroep en internet, dat nog steeds sturend is, ter discussie komt te staan. Een beleid waarin ruimte, rust en investeringsbudget is om adequater dan nu gebeurt op de nieuwe mediawerkelijkheid in te spelen. Een duurzaam publiek bestel mag best wat kosten.

Ten derde zal de rolverdeling tussen NPO en omroepen moeten worden herzien. Op dit moment heeft de NPO onevenredig veel macht. Dat zorgt voor een stelsel dat ondoorzichtig is en waarvan ook het democratisch karakter kan worden betwist.

De kracht van het Nederlandse publieke stelsel was dat het behoorlijk

geworteld is in de samenleving. Je kunt de vraag stellen hoe representatief het stelsel vandaag de dag nog is.

Maar in een land waarin de polarisatie tussen bevolkingsgroepen toeneemt, moeten we heel voorzichtig zijn om het kind niet met het badwater weg te gooien. In plaats van minder zouden we juist meer in diversiteit, levensbeschouwing en religie moeten investeren. En in plaats van meer macht aan de NPO te geven, verdient het aanbeveling om groepen die nu nog niet goed vertegenwoordigd zijn, beter te betrekken bij de inrichting van het stelsel. <